

⊕ 50 JAAR HIPHOP

‘Hiphop is geen bedreiging voor, maar een verrijking van de taal’

Geen enkel muziekgenre laat de inkt zo vloeien als hiphop. Taal is het voornaamste wapen van de rapper. Van de weeromstuit werd het genre dé plaats voor taalkundige experimenten.

Door Nick De Leu

Zaterdag 12 augustus 2023 om 05:00

‘I got up and I ran to the janitor’s storage booth

Kicked the door hinge loose and ripped out the four-inch screws

Grabbed some sharp objects, brooms and foreign tools

This is for every time you took my orange juice’

Soms is hiphop virtuoos. Zoals wanneer Eminem in ‘Brain damage’ vier keer rijmt op ‘orange juice’, het Engelse equivalent van het in het Nederlands onrijmbare ‘herfst’. Of ‘The greatest Pac-Man victory in history’, waarin Aesop Rock 112 woorden aaneenrijgt die afwisselend beginnen met de letters ‘L’, ‘S’ en ‘D’ – het rijmt allemaal, en het houdt nog steek ook. Op andere momenten spat het spelplezier ervan af, zoals wanneer Vjèze Fur van De Jeugd van Tegenwoordig *‘clip de bus in met m’n vervalst abonnemizzur/ kijk chau eur aan als “what the fuck is er”*’ rapt. Dan weer is een rap dodelijk simpel, zoals Jay Z’s motto: *‘I’m not a businessman/ I’m a business, man’*. En, eerlijk is eerlijk, soms is het ook wraakroepend eenvoudig, zoals bij Boef: *‘Ik heb slaaptekort, want ik slaap te kort.’*

Eén ding is zeker: hiphop speelt met taal op het scherp van de snee. Dat hoort bij het ontstaan van het genre, zegt Vivien Waszink, taalkundige aan het Instituut voor de Nederlandse taal in Leiden. In 2013 schreef ze *Woord*, over taalvernieuwing in Nederlands talige rap. ‘In hiphop heb je geen gitaarsolo’s of mooie stemmen om je achter te verbergen. Het is een woordenstrijd, en dan kun je maar beter wat te melden hebben.’

Onderzoek van Waszink wees ook al uit dat de woordenschat van rappers rijker kan zijn dan die van romanciers of theaterauteurs. Zo zetten de Nederlandse rappers van Zo Moeilijk in een tekststaal 1.393 unieke woorden op de teller, tegenover 1.366 bij Harry Mulisch. In 2014 had de Amerikaan Matt Daniels dat onderzoek ook al gedaan voor het Engelse taalgebied: hij turfde in teksten van Aesop Rock 7.392 unieke woorden, tegenover 5.170 bij Shakespeare. Nogal wiesde dat de grootste Nederlandstalige hiphoplijst op Spotify 'Woordenschat' heet.

Smeltkroes van talen

Toch blijft de impact van het genre op ons algemene taalgebruik voorlopig beperkt, zegt Waszink. 'Het komt wel voor dat bepaalde woorden doorsijpelen in het woordenboek, zoals "*dissen*", "*skeer*" of "*pimpen*", voor "provoceren", "armoedig" of "versieren". Maar dat is telkens als informeel taalgebruik. Het zou nog steeds vreemd zijn als een politicus die woorden zou bezigen. Het effect van hiphop zit 'm dus vooral in de taal van jongere mensen. Vooral leenwoorden vinden daar via het genre een brede ingang. Een rapper als de Amsterdammer Sevn Alias is daar een meester in: hij mixt Surinaamse, Antilliaanse en Arabische woorden met Nederlands en Engels tot vloeiende zinnen.'

Voor Saïd Boumazoughe is die taal smeltkroes een van de mooiste aspecten van het genre. De acteur en theatermaker is ervaringsdeskundige. In 2017 rapte hij als lid van SLM de uitdrukking 'Ewa ja' tot kinderwoord van het jaar. 'Hiphop is altijd al een megafoon geweest voor wat er in de straten gebeurde, en dan moet je de taal van de straat spreken. Als een hit groot genoeg is, dringt er weleens zo'n straatwoord door tot bij de mensen die buiten de stad wonen. Maar wat ik vooral waardevol vind, is hoe jongeren van verschillende achtergronden via rap hun plaats kunnen opeisen binnen een taal. Door er creatief mee aan de slag te gaan kunnen ze zich de taal eigen maken van een systeem waar ze niet altijd bij horen. De Lummense artiest Dikke is een mooi voorbeeld. Hij is een van de eerste Nederlandstalige hiphopartiesten van niet-Vlaamse origine die een nummer 1-album hebben gehad. Dat is een statement op zich.'

Daarom breekt Boumazoughe met zijn eigen label Drarrieville Entertainment ook een lans voor Vlaamse rap, meer dan voor gekunstelde Amerikaanse of Nederlandse accenten. 'Ik ben een Vlaming en het Vlaams is de taal waarin ik ben opgevoed, dus wil ik graag meer Vlaamse rappers zien. Want hoe kunnen we de wereld veroveren als we niet eerst trots zijn op wie we zijn? Die aanpak werkt. Vroeger lachten de Nederlanders onze rappers uit omdat ze hen probeerden na te doen. Maar artiesten als Dikke of Zwangere Guy verwerven nu ook krediet met hun eigen stijl.'

De teksten van Zwangere Guy illustreren hoe spannend de exhibele omgang van hiphop met taalregels kan zijn. 'Ga to the bone/ blijf tenslotte steeds een slagerszoon', rapt hij in 'Energy': zonder toegang tot het Engels had de Brusselaar in die tekst ofwel de woordspeling ofwel het rijm moeten slachtoeren. Ook De Jeugd Van Tegenwoordig springt om met taal zoals Picasso met

vormen: ‘*Kaleidoscopische oogs/ Ik kijk omhoog, m’n pupillen worden groot*’, rappen ze in ‘Sterrenstof’. Als de correcte meervoudsvorm – ‘ogen’ – *fuckt* met je rijmschema, verzin je gewoon een nieuwe.

Doekoe bij de bank

Zulke kunstgrepen leiden het vaakst tot de traditionele alarmkreet die gepaard gaat met het succes van hiphop: het zou leiden tot taalverloedering. Dat merkt ook auteur en rap-aficionado Fikry El Azzouzi, die in 2021 de voorstelling *Who’s Tupac* maakte. ‘Nog meer dan literatuur of poëzie is hiphop een genre waar je op taalvlak naar hartenlust mee kunt experimenteren. Als rappers als De Jeugd Van Tegenwoordig zich losjes bedienen van leenwoorden of “foute” meervouden, wordt dat ook terecht vaak gezien als “creatief” of “vernieuwend”. Tegelijk hoor je over rappers van vreemde origine vaak de opmerking dat ze “gebroken Nederlands” spreken. Ik hoop dat die benadering mettertijd verandert. Hiphop is geen bedreiging voor, maar een verrijking van de taal.’

Dat vindt ook Vivien Waszink. ‘Ik ben niet zo bang voor taalverloedering als bijproduct van hiphop. Ik denk dat er verschillende varianten van het Nederlands naast elkaar kunnen bestaan. En jongeren kunnen heus wel uitmaken welke taalvariant bij welke context hoort. Op straat spreken ze misschien over “doekoe”, “floes” of “saaf”, maar als ze naar de bank gaan, hebben ze het gewoon over “geld”.’

Saïd Boumazoughe houdt nog een warm pleidooi om hiphop als inspiratie te laten dienen voor taalliefhebbers. ‘Rap draait om je laten emotioneren door de schoonheid van een woord. Dat is wat het algemene taalgebruik kan leren van het genre: enthousiasme, passie, honger en trots op de woorden die we uitspreken. Volgens mij kan er via hiphop tussen straattaal en Standaardnederlands een mooie wisselwerking ontstaan. Er is niks mis met een goeie remix, toch?’

Deze zomer is het 50 jaar geleden dat hiphop ontstond. Het muziekgenre heeft de wereld veroverd en ook de beeldende kunst, mode en dans ingrijpend veranderd. Een hele zomer lang leest u over de impact van hiphop op de popcultuur.

Bron artikel: *De Standaard*, 12 augustus 2023, https://www.standaard.be/cnt/dmf20230810_95421271. Dit artikel werd gereproduceerd met toestemming van de uitgever, alle rechten voorbehouden. Elk hergebruik dient het voorwerp uit te maken van een specifieke toestemming van de beheersvennootschap License2Publish: info@license2publish.be.

